

Samenwerken met Naasten?

Hoe? Zo!

Een overzicht van alle
workshops en masterclasses
die gehouden zijn op
4 april 2024
in het Wibauthuis
te Amsterdam

Henk-Willem Klaassen

Tot 1 mei 2024 naastenadviseur en trainer samenwerken met naasten HVO-Querido

Na 1 mei ZZZP 2024, trainer en adviseur naastenbeleid, www.naastenbetrokken.nl

Voorwoord

Met heel veel plezier en trots heb ik dit symposium mede mogen organiseren. Mede mogen organiseren met de vakgroep naasten en informele zorg van HVO-Querido, en het lectoraat Stedelijk Sociaal Werk (Hogeschool van Amsterdam) en het lectoraat Empowerment en professionalisering (InHolland) en met de onderzoeksgroep Social Network First.

Binnen HVO-Querido en ook in Amsterdam en Haarlem zijn de afgelopen jaren mooie processen ingezet waarbij samenwerken met naasten wat meer vanzelfsprekender ging worden (ik spreek het voorzichtig uit, want lang niet alle hulpverleners, teams en afdelingen, managers, directies binnen de verschillende organisaties zijn zover, maar er vinden wel mooie bewegingen plaats!!).

Als ik zelf moest kiezen naar welke masterclass of workshop zou gaan, zou ik het eerlijk gezegd niet weten. Ik weet wel dat iedere workshophouder en masterclass-gever er met passie en overtuiging staat, dat zij allen vanuit verschillend perspectief met u in gesprek gaan HOE! ZO! U kunt slechts 2 (of misschien door omstandigheden geen workshop gevolgd) van de 14 aangeboden workshops en masterclasses volgen. Dit digitaal boekje geeft een idee van wat u gemist heeft. Alle 14 workshopsgevers hebben hun bijdrages geleverd. Om u de gelegenheid te geven om zo je te inspireren op welke manieren het samenwerken met naasten vorm gegeven kan worden in de praktijk.

Een klein soort handboekje van allerlei verschillende manieren rond het onderwerp Samenwerken met naasten, Hoe? Zo!, maar dan wel met de inzet: Het kan!! En geen Nee, of het is zo lastig, of ik mag het niet doen vanwege privacy, of dat is de regie van de bewoner als hij niet wil samenwerken!!

Is dit dan het complete handboek? Mogen we feest vieren omdat we een mijlpaal hebben gehaald? Nee het liefst zou ik pas feest vieren als iedereen zover is, het bestuur, de directie, het management, de zorg coördinatoren, de hulpverleners, het secretariaat, de telefonisten, de samenwerkende organisaties en tenslotte ook de naasten en de bewoners/cliënten in het Amsterdamse. Ik zou pas feest vieren als bewoners korter begeleid worden en weer zelfstandig met hun naasten weer de draad op kunnen pakken, of op een setting verblijven waar hun naasten als mede teamlid beschouwt kunnen worden. Ik zou pas feest vieren dat in alle processen de inbreng van naasten heel logisch en natuurlijk is.

Maar er zijn ook momenten die je als mijlpalen mag benoemen en daarom ook als een klein feestje mag beschouwen. Om het feit dat samenwerken een gewoon onderdeel van ons werken is, werken om de mens te zien in zijn context. En niet de cliënt of bewoner te zien in wie hij is vanuit zijn klachten. Dat naasten zich meer en meer gaan realiseren dat zij ook een onderdeel van het team zijn. Dat een ieder wat te leren heeft. Dat naasten zich erkend en herkend voelen dat het niet alleen gaat om hun dierbaren die begeleid wordt, maar dat ook zij een onderdeel van het team zijn. Dat er hulpverleners, teams, verschillende Amsterdamse zorginstellingen het samenwerken met naasten veel meer geprioriteerd hebben.

Hoe fijn zou het zijn als het heel normaal wordt dat als een naaste van iemand die behandeling en begeleiding krijgt bij GGZ-hulpverleners net zo begeleid worden als de naaste van iemand met suikerziekte: net als bij hun dierbare die suikerziekte heeft, te leren welke handvatten je nodig hebt en door welke processen jij als naaste gaat (denk aan alle emoties, aan jouw levend verlies proces (je dierbare kan bepaalde dingen niet meer) en praktische vaardigheden leert over suikerziekte (hoe zit het met eten, leefstijl, met de medicatie, etc). Je krijgt als naasten van iemand met suikerziekte toch niet te horen van een specialist, zoek het zelf maar uit hoe dat moet? Dat is privacy, daar mag ik niks over vertellen? Het zou heel mooi zijn als naasten in de ggz daar heel normaal bij betrokken wordt en handvatten krijgt!

Ik hoop dat dit boekje een verdere bijdrage mag zijn aan de verdere ontwikkeling van samenwerken met naasten in de hulpverlening.

In dit digitale boekje is vorm gegeven met enkele foto's door mij gemaakt. Foto's die de triade op een andere manier weergeven. Zee, lucht en strand

De zee , de luchten en het strand

Samen een triade van de natuur?

Elke keer zo'n fascinerend met elkaar,

Aan elkaar verbonden.

Onmisbaar, nooit van elkaar gescheiden

Dan weer zijn ze dreigend, dan weer lieflijk, dan weer spiegeland,

wild, woest, onbegrijpelijk

elke dag anders

toch trouwe bondgenoten

Henk-Willem Klaassen

Overzicht van de workshops en masterclass

Op deze volgorde zijn de samenvattingen terug te vinden.

1. Hulpmiddelen: werken met Ecogram, levenslijn en kaartjes. Workshop door Shannon Dest en Ouissam el Moussaoui (hulpverleners van HVO-Querido).
2. Presentatie onderzoeksresultaten Radicale vernieuwing Triadisch werken bij teams van Jong Volwassenen. Workshop door Marieke van Vuure en Farida Bell (hulpverleners HVO-Querido).
3. Wat maak je als naaste door en wat heb je van een hulpverlener nodig? Workshop door 'naaste' Malène Duijst (Platform Mantelzorg Amsterdam)
4. Lastig is Prachtig: wat nu als het lastig wordt/is? Workshop door Celine van der Berg-Doef en Yafit Taranto (hulpverleners HVO-Querido)
5. Hoe werk je samen en hoe zit het dan met privacy? Masterclass door Jolanda van Boven (gezondheidsjuriste) en Henk-Willem Klaassen (naasteadviseur HVO-Querido)
6. 'Iedereen is naaste'. Welke tips kan je vanuit het naastenperspectief meenemen? Masterclass door Inge van Marle en Ankie van de Dussen (naasten van).
7. 'Goed zorgen voor jezelf, naast het zorgen voor een ander'. Masterclass door Maria Hoeffnagel en Sebnem Cim (preventiemedewerkers Prezens en Arkin) en Kathalijne Groffen (familievertrouwenspersoon).
8. De hulpverleners als passant. Workshop door Nora Sebti, Michel Hesp en Denise Kraakman (hulpverleners Jong Volwassenen Team HVO-Querido)
9. Herstellen doe je samen. Maar hoe dan? Workshop door Odette Hensen en Saira Kooiman (medewerkers van het Herstelbureau)
10. 'Triadisch werken bij de burens' over ervaringen rond triadisch werken bij Arkin. Workshop door Marloes de Jong (kwaliteitsadviseur Arkin)
11. Social Network First?! Hoe werkt netwerkondersteuning bij dak en thuislozen? Workshop door onderzoekers Barbara van der Ent (InHolland) en Pamela Lucas (Hogeschool van Amsterdam).
12. Hoe werk je samen en hoe zit het dan met privacy? Masterclass door Jolanda van Boven (gezondheidsjuriste)
13. Wat doen jouw vragen met de naaste? De antwoorden met jou? Masterclass door Inge van Marle en Ankie van der Dussen
14. Welke gouden tips zijn er om een triadisch gesprek te voeren? Masterclass door Henk-Willem Klaassen

1. Hulpmiddelen: werken met Ecogram, levenslijn en kaartjes. Workshop door Shannon Dest en Ouissam el Moussaoui (hulpverleners van HVO-Querido).

Tool: Ecogram

Het maken van een ecogram kan heel veel inzicht geven in wie de naasten zijn van jouw cliënt. Soms heb je zelf al een beeld, maar door het je cliënt te laten tekenen krijg je veel meer inzicht in hoe de client het netwerk beleeft. Het kan zijn dat je cliënt aangeeft dat hij geen netwerk heeft. Dan is het boeiend om hem toch te vragen een ecogram te tekenen van de situatie zoals die er nu uitziet. Daarmee komt in beeld of er inderdaad niemand is of dat er mensen zijn die ver weg staan. Wat je ook kan doen, is je cliënt vragen een ecogram te tekenen van hoe zijn of haar netwerk er een aantal jaar geleden uit zag. Je kan dan doorvragen op wat er gebeurd is dat mensen ver weg staan of hoe het komt dat het netwerk de afgelopen jaren is veranderd.

Je kan allerlei vragen stellen bij het ecogram:

Je kan vragen naar hoe iemand het contact ervaart.

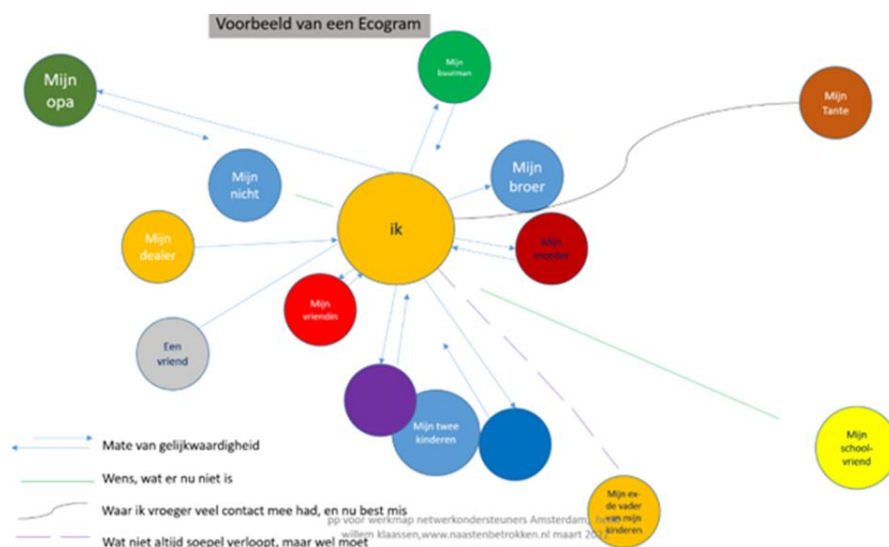
je kan vragen naar het type contact: gezellig, samen dingen doen, een belangrijke steun.

Bij een 'verweg-staande' persoon: wat is er gebeurd?

Je ziet ook verschillende pijlen, van gelijkwaardigheid of ongelijkwaardigheid, wat niet soepel verloopt of wat de hoofdpersoon mist. Ga hier verder op in, bespreek wat je cliënt kan en wil doen aan deze opstelling? Wil hij of zij meer contact met een persoon die hij of zij mist? Wil hij of zij dingen bespreken zodat er misschien weer meer contact komt of dat het duidelijk wordt waarom er minder contact is.

Sla de tekening op in het dossier

Er zijn meerdere manieren om een ecogram te maken met verschillende type pijlen om het

contact te typeren.

Tool: Levenslijn

Levenslijn

Met het tekenen van een levenslijn laat je de cliënt inzichtelijk maken hoe zijn leven er met de jaren uit heeft gezien: hoogtepunten, dieptepunten, wie waren in goede periodes tot steun, bij wie kon je terecht wanneer alles mis ging? Daarmee krijg jij als hulpverlener in korte tijd een beeld van hoe het leven van je cliënt is gegaan. Je kan de levenslijn ook gebruiken om vragen over de toekomst te stellen. Wat is je verwachting van de komende tijd? Waar wil je heen? Wie kan je daarbij ondersteunen?

Het doel van het tekenen van die levenslijn is je cliënt te zien als een volwaardig mens, met een volwaardige levensgeschiedenis. Het helpt je om iemand niet alleen als cliënt te zien en om inzage te krijgen in krachten, die ingezet zijn tijdens mindere momenten in zijn/haar leven, om te horen wat maakte dat het goed ging. Een levenslijn kan je ook helpen om te zien welk aandeel je client zelf had en welk aandeel zijn/haar naasten hadden.

Praktisch:

Teken een horizontale en verticale as

De horizontale as is de tijd, waarbij de persoon die hem maakt kan bepalen hoe het tijdverloop gaat

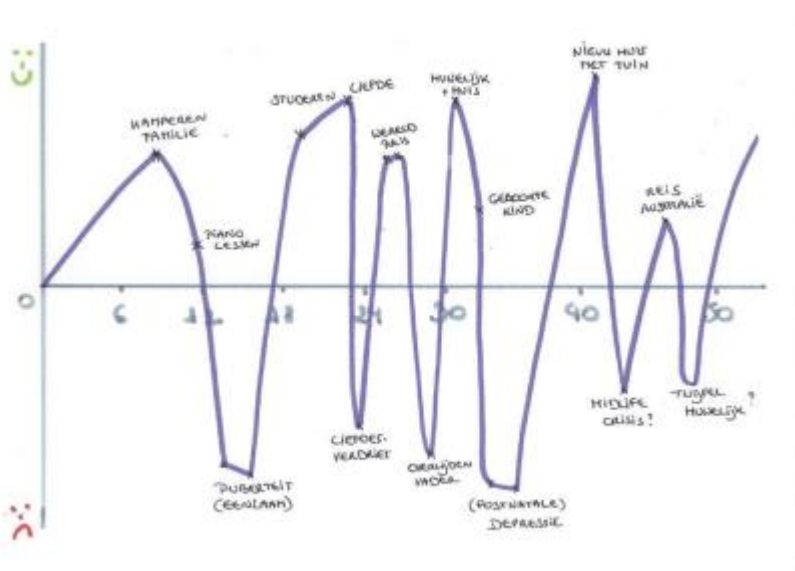
De verticale lijn geeft de hoogte punten, diepte punten en neutrale punten aan

Laat de persoon die hem maakt stippen zetten bij hoogte en dieptepunten in zijn/haar leven:

Trek een lijn tussen de stippen

Ga met elkaar in gesprek.

Hieronder staat een voorbeeld van een levenslijn.

2. Presentatie onderzoeksresultaten Radicale vernieuwing Triadisch werken bij teams van Jong Volwassenen. Workshop door Marieke van Vuure en Farida Bell (hulpverleners HVO-Querido).

Workshop

Voor iedereen die naar het middagsymposium komt om mee te nemen naar huis:
De meerwaarde van triadisch werken, zoals ook ervaren bij Samen Sterk Wonen West:

- Bijdragen aan krachtgerichte aanpak: wie is deze persoon en zijn netwerk?
- Meer begrip voor de triade
- Aanvullend perspectief
- Extra informatiebron

De tips & tricks bij het samenwerken met naasten:

- Zet in vanaf het begin: betrek naasten vanaf het begin van een traject
- Bewoording bij afspraak maken voor een (eerste) gesprek: 'wie neem je mee?' i.p.v. 'neem je iemand mee?'
- Heb niet alleen contact met elkaar als het niet goed gaat, maar ook als het wel goed gaat
- Maak duidelijke afspraken met elkaar
- Zorg voor snelle en korte communicatielijnen (bijv. een Whatsap-groep)
- Kijk naar het systeem; maak een ecogram/genogram/levenslijn
- Wees transparant over wat je doet. Doe wat je zegt, zeg wat je doet

ACTIE-ONDERZOEK VERSTERKEN TRIADISCH WERKEN BIJ JONGVOLWASSEN TEAMS

binnen HVO-Querido i.h.k.v. radicale vernieuwing GGZ

DEELNEMENDE TEAMS: HFJ, ATJ1, SSWW

Oktober 2022: doelen opstellen
Februari 2023: tussentijdse
evaluatie
September 2023: eindevaluatie

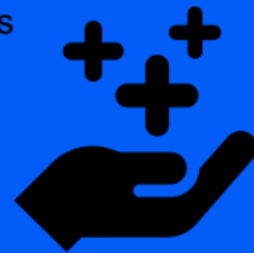
INTERVIEWS MET ZOCO'S EN ADF'S

Zomer en herfst 2023

MEERWAARDE

- Bijdragen aan krachtgerichte aanpak: wie is deze persoon en zijn netwerk?
- Meer begrip voor de triade
- Aanvullend perspectief
- Extra informatiebron

KNELPUNTEN

- Spanningsveld met eigen regie
- Onbekendheid met privacyregels
- Werkdruk: tijd vrij maken voor afspraken met naaste(n)
- Naaste kan een groot beroep doen op begeleiding
- Belastbaarheid van naaste(n): draaglast/draagkracht naaste niet in balans
- Levensfase van de jongere: behoefte aan zelfstandigheid
- Schaamte van de jongere

TIPS & TRICKS

- Zet in vanaf het begin: betrek naasten vanaf het begin van een traject
- Bewoording bij afspraak maken voor een (eerste) gesprek: 'wie neem je mee?' i.p.v. 'neem je iemand mee?'
- Heb niet alleen contact met elkaar als het niet goed gaat, maar ook als het wel goed gaat
- Maak duidelijke afspraken met elkaar
- Zorg voor snelle en korte communicatielijnen (bijv. een Whatsapp-groep)
- Kijk naar het systeem; maak een ecogram
- Wees transparant over wat je doet. Doe wat je zegt, zeg wat je doet

3. Wat maak je als naaste door en wat heb je van een hulpverlener nodig? Workshop door 'naaste' Malène Duijst (Platform Mantelzorg Amsterdam)

<https://www.clientenbelangamsterdam.nl/platforms/platform-mantelzorg-amsterdam>

In je jeugd ligt je basis.

Heb jij wel eens van KOPP/KOV gehoord en van Brusjes?

Wil je er meer over weten of heb je zelf iets te vertellen. Kom naar deze workshop met inleiding en dialoog over (volwassen) Kinderen van Ouders met een Psychisch Probleem en/of Verslaving en Broers/Zussen uit dergelijke gezinnen.

Opgroeien in een gezin met een psychisch zieke ouder of broer/zus, heeft effect op je jeugd, je ontwikkeling en je verdere leven.

In deze workshop vertel ik mijn verhaal als ervaringsdeskundige en praten we samen over wat het betekent voor familieleden. Wat heb je gemist en hoe gaat het eigenlijk met je?

We gaan met elkaar in gesprek over hoe belangrijk de familieleden zijn bij de hulpverlening.

Niemand kent de patiënt zo goed als de naaste familie die ermee is opgegroeid, hoe kun je op een goede manier samenwerken als professionals en familie?

Voor meer achtergrondinformatie: <https://www.trimbos.nl/kennis/kopp-kov/>

4. Lastig is Prachtig: wat nu als het lastig wordt/is? Workshop door Celine van der Berg-Doef en Yafit Taranto (hulpverleners HVO-Querido)

"Van lastig naar krachtig

Triadisch werken is geregeld lastig. Er is weinig tijd, er zijn veel emoties, misschien andere belangen en toch weet je dat het in het belang van de cliënt is om samen te werken. In deze workshop staan we stil hoe deze lastige situatie voor de ander is. Vaak hebben we onze handen vol aan onszelf goed verwoorden en misschien zelfs verweren, waardoor je tegenover de ander komt te staan. Marshall Rosenberg ontwikkelde een vorm van geweldloze communicatie. Wat zou er gebeuren als we ons meer verplaatsen in de ander? Wat verandert er in jou als jij niet tegenover de ander gaat staan, maar ernaast? Maar hoe doe je dat? In deze workshop ga jij vanuit jouw rol bedenken wat de behoeften en gevoelens zijn van de andere twee rollen. Dat maakt een wereld van verschil. Waarom moeilijk doen als het ook samen kan?

De workshop wordt gegeven door Ester Winkelhuis en Dick Claassen van de partner en familieondersteuning van de Regenbooggroep ([Partner en familieondersteuning \(deregenboog.org\)](http://Partner%20en%20familieondersteuning%20(deregenboog.org))) en door Yafit Tarranto en Celine van den Berg trainers van Netwerk Ondersteunend Werken bij HVO Querido."

5. Hoe werk je samen en hoe zit het dan met privacy? Masterclass door Jolanda van Boven (gezondheidsjuriste) en Henk-Willem Klaassen (naastadviseur HVO-Querido)

Het belang van de rol van de naasten / familie voor cliënten die klinisch of ambulante worden behandeld door een GGz-instelling, wordt anno 2024 door een ieder onderstreept. De naasten hebben in theorie wel een positie gekregen, maar in de praktijk blijken naasten vaak nog niet een volwaardige positie te hebben. De drempels van de privacywetgeving zijn vaak hoog; zeker sinds de inwerkingtreding van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Dat is ontzettend jammer én onnodig. De schoonheid en de logica van de AVG zijn echt fantastisch. Bij uitstek is de AVG in het leven geroepen om het uitwisselen van informatie mogelijk te maken. De AVG zet echter niet 'zo maar alle kranen open'; de AVG verbindt eisen aan het zorgvuldig uitwisselen van informatie. Deze eisen zijn echter volkomen logisch en beletten zeker niet om door te ontwikkelen naar de situatie waarin we echt triadisch, dus in de driehoek cliënt-professional-naasten, samenwerken.

Noodzakelijke voorwaarde is dat organisaties het triadisch werken ook echt omarmen. Het delen van informatie is immers de 'grondstof' voor de samenwerking. Daarom is het nodig dat professionals én naasten worden geschoold in het samenwerken. Van elkaar weten wat we van elkaar mogen en kunnen verwachten, doelen stellen en reflecteren of we de doelen ook daadwerkelijk halen, vanuit een diepgevoelde wens om door te ontwikkelen.

Ik sluit af met de woorden van prof. Dirk de Wachter, Vlaams psychiater, bij wie onlangs darmkanker werd gediagnosticeerd.

“Wat ik zelf heb meegemaakt, doe me nadenken over de vraag: als een mens in de misère zit, wat helpt dan? Wat doen we wanneer het noodlot ons treft? Waar vinden we troost? Het antwoord kun je in enkele woorden samenvatten: in de aanwezigheid van de ander. Dat is de basis.”

Dit geldt zowel voor de cliënt, als voor diens naasten!

6. 'Iedereen is naaste'. Welke tips kan je vanuit het naastenperspectief meenemen? Masterclass door Inge van Marle en Ankie van de Dussen (naasten van).

Over:

Workshop 1

We zijn in ons leven allemaal wel een tijdje naaste van iemand met psychische of verslavingsproblematiek. Soms zelfs in combinatie met een fysieke aandoening. Denk eens aan die ervaring terug, aan wat je toen voelde, miste of juist fijn vond. De ervaringen die je zelf als naaste hebt, gaan je helpen om meer oog te hebben voor de positie van die ene naaste die jij binnenkort zult ontmoeten. Ze helpen je om meer begrip en inlevingsvermogen te hebben. Alleen dat al, kan zoveel verschil brengen!

7. ‘Goed zorgen voor jezelf, naast het zorgen voor een ander’. Masterclass door Maria Hoeffnagel en Sebnem Cim (vervangen door Daisy Tempera Leal (preventiemedewerkers Prezens en Arkin) en Kathalijne Groffen (familievertrouwenspersoon)).

Workshop “Goed zorgen voor jezelf, naast het zorgen voor een ander”

Stel je voor: jouw leven als een huis. Een huis dat licht, ruim en luchtig aanvoelt wanneer alles in balans is. Maar wat als dit huis begint te wankelen? Wat als jij of een geliefde uit balans raakt?

Ontdek tijdens deze workshop wat steunend kan zijn en hoe je jouw Levenshuis terug in balans kunt brengen of in balans kunt houden. Wat betekent het voor jouw leven, Wat zijn steunbronnen voor jou? Waar kan je terecht met vragen en voor steun? Hoe blijf je in verbinding met jouw naaste en heb je tegelijkertijd ruimte voor jouw eigen emoties? [Levenshuisjes \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

In Amsterdam zijn er verschillende organisaties die ondersteuning bieden aan familie en naasten van mensen met een psychische kwetsbaarheid. Enkele van deze organisaties zijn:

- **Prezens:** Prezens biedt ondersteuning aan familieleden en naasten van mensen met psychische problemen. Dit kan bestaan uit individuele gesprekken, informatiebijeenkomsten, lotgenotencontact en advies over hoe om te gaan met de situatie. [Familie en naasten - GGZ inGeest](#)
- **Arkin Preventie:** Arkin Preventie biedt ondersteuning aan familie en naasten van mensen met een psychische kwetsbaarheid. Dit kan bestaan uit individuele adviesgesprekken, ontmoetingsavonden, cursussen en gespreksgroepen. Ook bieden we een online zelfhulp cursus aan: [Voor familie en naasten - MijniHelp](#)
- **Mind Ypsilon Amsterdam:** MIND Ypsilon steunt, adviseert en informeert familieleden en naasten van mensen met een (ernstige) psychische kwetsbaarheid. En komt op voor hun belangen. [Wegwijs in de zorg - MIND Ypsilon](#)
- **Familieplatform GGZ:** Het Familieplatform GGZ is een samenwerkingsverband van verschillende organisaties in Amsterdam die zich inzetten voor familieleden en naasten van mensen met psychische problemen. Ze organiseren bijeenkomsten, trainingen en bieden informatie en advies. [Familieplatform - Familieplatform](#)
- **Steunpunt Mantelzorg Amsterdam:** Het Steunpunt Mantelzorg Amsterdam biedt ondersteuning aan mantelzorgers, waaronder ook familieleden en naasten van mensen met psychische problemen. Ze bieden informatie, advies, cursussen en kunnen helpen bij het regelen van zorg en ondersteuning. [Zorg ontvangen of zorg bieden in Amsterdam? | Buurtteam Amsterdam](#)

Ondersteuning voor naasten van mensen die last hebben van suïcidale gedachten

- **Arkin Preventie:** Biedt individuele adviesgesprekken en een steungroep voor naasten van mensen met suïcidale gedachten. [Suïcidepreventie - Arkin](#)
- **113 Zelfmoordpreventie:** Biedt een telefonische hulplijn en online chat waar mensen die zich zorgen maken over een naaste met suïcidale gedachten of gedrag terecht kunnen voor ondersteuning, advies en een luisterend oor.
- **Suïcide Preventie Centrum:** Bied ondersteuning aan mensen met suïcidale gedachten en aan hun naaste. [Front Page - Suïcide Preventie Centrum \(suicidepreventiecentrum.nl\)](#)

De familievertrouwenspersoon in regio Amsterdam:

Heeft u vragen over de zorg rondom uw dierbare, lukt het niet om goed samen te werken met de hulpverleners of weet u niet waar u terecht kan met uw zorgen over uw dierbare?

U kunt contact opnemen met de familievertrouwenspersoon:

-Wanneer uw dierbare begeleiding/zorg ontvangt van HVO Querido

-Wanneer uw dierbare begeleiding/zorg ontvangt van Cordaan

-Wanneer uw dierbare in behandeling is bij Arkin/Mentrum

-Wanneer uw dierbare gedwongen zorg ontvangt in de thuissituatie of in een kliniek of vrijwillig is opgenomen bij GGZ Ingeest

Voor meer informatie over de werkzaamheden van de familievertrouwenspersoon: www.lsfvp.nl

8. De hulpverleners als passant. Workshop door Nora Sebti en Denise Kraakman (hulpverleners Jong Volwassenen Team HVO-Querido)

De hulpverleners als passant

Wie is er voor jou? Bij wie kan jij terecht? Stel die vragen aan de jongeren waar wij mee werken en je krijgt vaak als reactie: “niemand”. Als gepassioneerde hulpverlener wil je dit oplossen, wil je dat er bij ingrijpende gebeurtenissen iemand aanwezig is om dit nieuws mee te delen. Wij hulpverleners hebben onszelf misschien vaak te belangrijk gemaakt, wilden ten alle tijden dat luisterend oor zijn. Maar wij zijn niet die duurzame oplossing, dat zijn de naasten uit hun eigen netwerk. Laten we elkaar inspireren door middel van een spoken word, herkenbare quotes en ervaringen met elkaar te delen.

9. Herstellen doe je samen. Maar hoe dan? Workshop door Odette Hensen en Saira Koolman (medewerkers van het Herstelbureau)

Herstellen doe je samen.

Bij het Herstelbureau weten we dit uit eigen ervaring en bieden we ruimte voor ieders unieke herstelproces.

Er is een breed aanbod van herstel ondersteunende activiteiten waar iedereen welkom is. Ook organiseren we meerdere keren per jaar een workshop voor 'naasten'.

Zijn er vragen of wilt u meer informatie, we staan u graag te woord!

[Herstelbureau - HVO-Querido \(hvoquerido.nl\)](https://www.hvoquerido.nl) en [De-Vrijbrief-januari-2024.pdf v2.pdf \(hvoquerido.nl\)](#)

10. 'Triadisch werken bij de burens' over ervaringen rond triadisch werken bij Arkin. Workshop door Marloes de Jong (kwaliteitsadviseur Arkin)

Hoe gaat het met u?

Voor het naastenbeleid volgt Arkin de GGZ standaard **generieke module naasten**.

De **naastenconsulenten** van Arkin houden het triadisch werken onder de aandacht. Ze zijn vraagbaak voor collega's, geven voorlichting, organiseren naastenavonden.

De **naastenraad** van Arkin behartigt de collectieve belangen van de naastbetrokkenen van cliënten die in behandeling zijn bij Arkin. De raad is een belangrijke adviseur.

De kwaliteitsadviseurs ondersteunen bij de implementatie en borging van het naastenbeleid.

De ziekte van een familielid, goede vriend of buurman kan een enorme invloed hebben op ieders leven. Stel daarom altijd de vraag;

Hoe gaat het met u?

Op de website van Arkin kun je informatie vinden over ondersteuning voor naasten bijvoorbeeld cursussen, adviesgesprekken of lotgenotencontact. Het aanbod van Arkin Preventie is voor iedereen, zie [Cursussen en ondersteuning – Arkin](#).

11. Social Network First?! Hoe werkt netwerkkondersteuning bij dak en thuislozen? Workshop door onderzoekers Barbara van der Ent (InHolland) en Pamela Lucas (Hogeschool van Amsterdam).

Social Network First?

Onderzoek naar netwerkkondersteunend werken
bij dak- en thuisloze mensen

kennis

houding

vaardigheden

12. Hoe werk je samen en hoe zit het dan met privacy?

Masterclass door Jolanda van Boven (gezondheidsjuriste)

Het belang van de rol van de naasten / familie voor cliënten die klinisch of ambulantly worden behandeld door een GGz-instelling, wordt anno 2024 door een ieder onderstreept. De naasten hebben in theorie wel een positie gekregen, maar in de praktijk blijken naasten vaak nog niet een volwaardige positie te hebben. De drempels van de privacywetgeving zijn vaak hoog; zeker sinds de inwerkingtreding van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Dat is ontzettend jammer én onnodig. De schoonheid en de logica van de AVG zijn echt fantastisch. Bij uitstek is de AVG in het leven geroepen om het uitwisselen van informatie mogelijk te maken. De AVG zet echter niet 'zo maar alle kranen open'; de AVG verbindt eisen aan het zorgvuldig uitwisselen van informatie. Deze eisen zijn echter volkomen logisch en beletten zeker niet om door te ontwikkelen naar de situatie waarin we echt triadisch, dus in de driehoek cliënt-professional-naasten, samenwerken.

Noodzakelijke voorwaarde is dat organisaties het triadisch werken ook echt omarmen. Het delen van informatie is immers de 'grondstof' voor de samenwerking. Daarom is het nodig dat professionals én naasten worden geschoold in het samenwerken. Van elkaar weten wat we van elkaar mogen en kunnen verwachten, doelen stellen en reflecteren of we de doelen ook daadwerkelijk halen, vanuit een diepgevoelde wens om door te ontwikkelen.

Ik sluit af met de woorden van prof. Dirk de Wachter, Vlaams psychiater, bij wie onlangs darmkanker werd gediagnosticeerd.

"Wat ik zelf heb meegemaakt, doe me nadenken over de vraag: als een mens in de misère zit, wat helpt dan? Wat doen we wanneer het noodlot ons treft? Waar vinden we troost? Het antwoord kun je in enkele woorden samenvatten: in de aanwezigheid van de ander. Dat is de basis."

Dit geldt zowel voor de cliënt, als voor diens naasten!

13. Wat doen jouw vragen met de naaste? De antwoorden met jou?

Masterclass Inge van Marle en Ankie van der Dussen

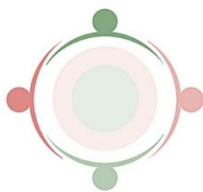
Wanneer je even twijfelt over hoe je een gesprek met de naaste (erbij) het best kunt insteken, verplaats je dan in de positie van deze naaste. Laat vervolgens gewoon je hart spreken. Luister vanuit gelijkwaardigheid en met oprechte interesse. En stel vooral vragen vanuit je gevoel. Je zult merken, dan ontstaat er verbinding.

Inge van Marle en Ankie van der Dussen

info@naastenzicht.nl

www.naastenzicht.nl

NAASTEN IN ZICHT

Voor de kring rond een dierbare met psychische problemen

14. Welke gouden tips zijn er om een triadisch gesprek te voeren?

Masterclass door Henk-Willem Klaassen

En dan ga je samenwerken met naasten, maar hoe doe je dat gesprekstechnisch?

Een paar geheimen:

1. Natuurlijk hoeft het niet perse zo te zijn dat de hulpverlener de voorzitter is, dat mag ook de naaste zijn of de hoofdpersoon. Maar belangrijk is wel dat die **dezelfde spelregels** hanteert!
2. Let op hoe je **ten opzichte van elkaar gaat zitten**. Het liefst in een driehoek, zodat een ieder vanuit zijn positie makkelijk de ander in de ogen aan kan kijken. Voorkom dat de naaste en de hoofdpersoon naast elkaar gaan zitten! De kans is groot dat ze dan over elkaar gaan praten, in plaats van tegen elkaar!
3. Bedenk een **goede inleiding waar je allebei bij betrekt!** Dus niet beginnen met: Hoe is het met jou Joerie...en zijn moeder niet bevragen! Laat aan beiden merken dat zij hun antwoorden kunnen geven.
4. **Gelijkwaardig!** Zorg ervoor dat alle aanwezigen gelijkwaardig zijn. Dat klinkt eenvoudig, maar is het vaak niet. Er zit een valkuil in een Zorg-Afstemmings Gesprek (ZAG, meestal gedaan in een kliniek tijdens opname) dat de voorzitter de neiging heeft om onbewust ongelijkwaardig te zijn door al een besluit uit te spreken zonder dat een ieder daar iets vooraf wat over kan zeggen.
5. **Meerstemmig:** Zorg ervoor dat ieder zijn stem, zijn gevoel, mening mag hebben. Dat je al die stemmen naast elkaar kan leggen. Is er 1 waarheid? In veel gevallen niet! Ieder heeft zijn eigen perspectief.
6. **Bevorder de dialoog tussen de hoofdpersoon en de naaste.** In veel gevallen is het nodig dat de hoofdpersoon en zijn naasten weer op zoek moeten gaan naar een goede afstemming, naar hoe de balans weer terug gebracht kan worden, hoe zij elkaar weer meer begrijpen, om afspraken te maken.
7. **Wat werkt, wat werkt niet.** Eigenlijk is dit de meest simpelste en kardinale vraag tijdens een triadegesprek: Wat werkt, wat niet. (mam: Het werkt niet als jij het steeds over mijn pillen hebt, daar word ik door geïrriteerd. Ik vind het fijner als je dat tussen mij en de hulpverlener houdt. Ik vind het fijner als we gezellig weer gaan wandelen, of als je weer ie heerlijke hutspot maakt. Mam: Ja maar ik maak mij zorgen. Ik zou het fijn vinden als besluit om te minderen van medicatie dat je dat met me deelt. Ik heb de laatste maanden zo enorm veel zenuwen gehad over jouw situatie. Ik wil dat je dat begrijpt, en dat het ook op mij effect heeft!
8. **Ga niet hard werken als voorzitter!** Vaak heb je het gevoel dat je als voorzitter hard moet werken. Dat je op alles een antwoord of samenvatting moet geven. Dat je soms veel te snel al praat, terwijl de dialoog tussen de hoofdpersoon en zijn naaste nog bezig is. Dat er nog nagedacht wordt voor een antwoord. Je hebt de neiging om op het puntje van je stoel te zitten. Ga tegen de rugleuning zitten, met je beide benen op de grond.

9. **Er hoeft geen oplossing te komen!** Bedenk dat niet alles in 1 keer opgelost kan worden. Er mag ook nagedacht worden, een week twee weken, om dan te kijken of iedereen nagedacht heeft en een alternatief heeft of een voorstel heeft!
10. **Wees God niet!** Als hulpverlener ben je gauw geneigd om te bedenken dat jij voor elk probleem een oplossing moet bedenken. Beste triadische gesprekspartners: in de hulpverlener bestaat er geen GOD. De beste God is dat we met elkaar ideeën bedenken hoe de situatie het beste kunnen bespreken, voor kunnen kiezen. Een leuke uitdaging is om naar het Webinar samen beslissen te kijken: <https://vimeo.com/701267230>

Ik geef deze trainingen voor een hele dag. Het zijn hele magische en leerzame trainingen. Onlangs gaf ik een gastcollege aan de HVA en alle deelnemers zeiden: Ik heb geleerd om stiltes te laten vallen, om de dialoog te bevorderen. Hoe belangrijk het is om iedereen aan te kijken. En natuurlijk ook: Ik heb geleerd hoe je ten opzichte van elkaar moet zitten. Voor mij was dat ook weer magie. Dat ze wat leerden van iets praktisch, ze moesten ervoor een supermoeilijke artikel lezen, echt daar leer je het niet van.

Voor meer info over deze training: Zie in de bijlage de digitale folder.

Nawoord

Mijn overtuiging is dat **Arie Querido** het (samenwerken met naasten) ook gewild zou hebben. Zijn missie was om mensen met psychische klachten zo dicht mogelijk bij hun huis of omgeving te steunen/begeleiden, het liefst in hun eigen omgeving.

Innovaties en implementaties hebben bewezen dat het heel veel tijd vraagt, mankracht en geld om het op de werkvloer als normaal te gaan doen. Het blijft doorgaan! Helaas zijn er in de GGZ altijd weer redenen genoeg om het samenwerken met naasten, behorend tot de big five zo serieus te nemen om er ook een big issue van te maken. Mijn oordeel is dat er echt te lichtzinnig over nagedacht wordt. Dat is natuurlijk erg gevoelig als ik dat in mijn nawoord schrijf, maar ik heb zolang ik in de psychiatrie werk (35 jaar niet anders gezien en meegemaakt), en daarnaast is de psychiatrie de afgelopen eeuwen feitelijk teveel met andere zaken bezig geweest (en niet met naasten...wel om hen de schuldigen te noemen, maar niet hen te erkennen dat zij behoren tot het team die omringd zijn met behandeling, zorg en liefdevolle steun en aangeleerde vaardigheden)

Er is iets in beweging gekomen binnen HVO-Querido. In de hoop dat de beweging zich voortzet!

Herstellen doe je zelf, samen is meer mogelijk!

Bij deze een overzicht van allerlei producten die ontwikkeld zijn.

Klein overzicht van 'producten' die ontwikkeld zijn:

- Het kwaliteitshandboek, richtlijnen naastenbeleid
- De stripfilm naastenbeleid HVO-Querido. [HVO Querido | De rol van familieleden en naasten in onze zorg - YouTube](#)
- De website van HVO-Querido, waarin informatie voor naasten, feitelijk ontzettend belangrijk voor hulpverleners, want daar staat wat wij beloven te doen, dat we samenwerken met naasten: [Naaste - HVO-Querido \(hvoquerido.nl\)](#)
- Een indrukwekkende film over een HVO-cliënt die geen contact met zijn naasten had, door deze film wel in contact is gegaan, uiteindelijk een klein jaar later werd doodgestoken in de Pijp, en daarna vertellen zijn dochter en zus nog over het contact wat er wel was: [HVO-Querido: Samen met Naasten - YouTube](#)
- Een online module het betrekken van naasten (dat kan je alleen doen), Is door mij en een extern didacticus gemaakt voor HVO-Querido en is op GGZ-Ecademy beschikbaar gesteld, dus ook een landelijke module
- Een basistraining, daarin komen de volgende items aan bod: Je eigen naastenervaring, het naastenbeleid, hoe leg je het aan de cliënt uit waarom je met naasten samenwerkt, het maken van een ecogram, nieuwe netwerken en de triade. (het leukst als je dat als team volgt).
- Een verdiepingstraining : Het triadische gesprek, hoe doe je dat, wat is het triadisch gesprek, hoe voer je een triadegesprek zonder daarin hard te werken of te denken dat jij voor alles een oplossing hebt, hoe leer je de dialoog te bevorderen tussen cliënt en naaste (dat kan je als team maar ook op open

inschrijving voor inschrijven). Dit is een training van 1 dag! Erg waardevol want het triadische gesprek daar begint het triadisch werken mee!

- Een train-de-trainer samenwerken met naasten en netwerkondersteuning, in samenwerking met O en O, samengesteld door Lara da Silva en Henk-Willem Klaassen. Henk-Willem heeft deze training voor zijn eigen bedrijf Naast en Betrokken gereschuffeld en is aan te vragen als train-de-trainer voor belangstellenden.
- Een 1 op 1 casusbespreking (dat gebeurt in de meeste gevallen online, kan ook live). Waarin de casus door de inbrenger wordt ingebracht, en je meegenomen wordt middels vragen en theoretische toevoegingen in de casus, en we samen kijken waar de uitdagingen liggen om verder te kunnen met cliënt en zijn naasten.
- Een training voor belangstellende die casuïstiekbesprekingen willen begeleiden rond naasten.
- Een vervolgtraining voor teams die al langer bezig zijn met het samenwerken met naasten waarin het accent ligt op het teamgerichte, herhalingen, oefenen, op maat gerichte vragen.
- Casusbespreking in het team: Feitelijk is het handigste als het team dan al de basistraining heeft gevolgd, maar is geen must): Er wordt een casus ingebracht, het liefst met een aantal items die ik van tevoren kan bespreken met de inbrenger, zoals laat een ecogram maken door de inbrenger, introduceer de bewoner vanuit kracht, en het liefst de naaste ook , heb je de naaste ook gesproken en wat is hun verhaal?). Vervolgens wordt de casus behandeld net zoals in de individuele casusbespreking (waarbij hier en daar ook uitstapjes gemaakt kan worden naar de theorie, op maat wordt daar op ingesprongen)
- De pagina op Querinet: vakgroep naastenbeleid: Allerlei meldingen, berichten over het naastenbeleid.
- De vakgroep naastenbeleid: Om allerlei informatie te krijgen, om casussen bij in te brengen.
- Symposium Samenwerken met naasten? Hoe? Zo!
- Afgelopen jaren georganiseerd: Naastenavonden, 3 keer per jaar, ongeveer 10 naastenavonden.
- Periodiek worden er door het herstelbureau workshops aangeboden voor naasten: duurt 2 uur.

2-4-2024, Henk-Willem Klaassen

Bijlages:

Verschillende films die vertoond werden voorgaande het symposium waren:

[Waarom moeders altijd gelijk hebben \(in de ggz\) - without community no recovery \(rokusloopik.com\)](#)

Naastenbeleid HVO Querido:

[HVO Querido | De rol van familieleden en naasten in onze zorg - YouTube](#)

Webinar Zorgstandaard naasten

[Webinar kwaliteitsstandaard betrekken naasten on Vimeo](#)

Webinar samen beslissen

<https://vimeo.com/701267230>

Steungroepen /RACT/Resourcegroepen:

<https://ract.nl/wp-content/uploads/2021/03/1165387039.mp4>

Netwerkkintake UMC

https://www.youtube.com/watch?v=P1_FJtdSKsw&embeds_referring_euri=https%3A%2F%2Fwww.umcutrecht.nl%2F&feature=emb_imp_woyt

Film Samen met naasten:

https://www.google.com/search?q=samen+met+naasten+hvo+querido&oq=samen+met+naasten+hvo+querido&gs_lcrp=EgZiaHJvbWUyBggAEEUYOTIKCAEQABiABBiiBDIKCAIQABiABBiiBNIBCjEyMTIxajBqMTWoAgCwAgA&sourceid=chrome&ie=UTF-8#fpstate=ive&vld=cid:b95f69cf,vid:DP1xFBvnNXU,st:0

Naasteningkracht:

<https://www.youtube.com/watch?v=9eYTEY2ZVw&t=9s>

informatie over persoonlijkheidsstoornissen aan cliënt en naasten:

<https://www.youtube.com/watch?v=X8wikoEsdow&t=65s>

herstellen doe je niet alleen:

<https://www.youtube.com/watch?v=WvC4iCVd5DY>

triadisch gesprek hoe het niet moet, van het toets theater:

<https://www.youtube.com/watch?v=4YgGP3fh7BY>

Triadisch gesprek hoe het iets beter gaat:

<https://www.youtube.com/watch?v=6e4u9q0ksM&t=12s>

Triadisch gesprek hoe het nog iets beter gaat: <https://www.youtube.com/watch?v=UQNnSVvIr3M>

Voor naasten , over je huis als metafoor, hoe zorg je goed voor jezelf:

<https://www.youtube.com/watch?v=uZ7ShgquEto>

als je dierbare geen hulp wil: <https://www.youtube.com/watch?v=4AxN34tAUwQ&t=6s>

De zorgstandaard Naasten

mag in dit document niet ontbreken, De zorgstandaard Naasten is het uitgangspunt van het naastenbeleid van HVO-Querido

(in de mail die u van mij ontvangen geeft staan de linkjes naar de werkkaarten en webinars)

Naasten

Samenwerking en ondersteuning naasten van mensen met psychische problematiek

 [Download PDF](#) [Opslaan](#) [Download samenvatting Naasten](#)

Zorgstandaard	Hulpmiddelen	Aanvullend	Voor patiënten	Status
---------------	--------------	------------	----------------	--------

Werkkaarten

- **Naasten: werkkaart Samenwerken en ondersteunen naasten**
In deze werkkaart wordt omschreven wat je als professional kan doen om de samenwerking met naasten vorm te geven.
- **Naasten: werkkaart Wat heeft een naaste nodig?**
Psychische of verslavingsproblematiek raakt niet alleen de patiënt, maar ook jou als naaste. Vanuit jullie relatie wil je steun bieden, helpen om de balans tussen draaglast en veerkracht te houden. Er voor iemand zijn kan heel dankbaar zijn en veel energie opleveren. Het kan ook belastend zijn, zeker als er minder sprake is van wederkerigheid. In deze werkkaart vind je informatie en tips voor jou als naaste.
- **Naasten: werkkaart Samenwerken & privacy**
In deze werkkaart wordt ingegaan op de visie triadisch werken vanuit de herstelgedachte en het delen van informatie met de naasten, gezien vanuit het kader van de regelgeving mbt persoonsgegevens (de AVG).
- **Naasten: werkkaart Familie en naastenbeleid**
Implementeren van naastenbeleid vraagt aan bestuurders en beleidsmakers om helder beleid te formuleren en daar vervolgens achter te staan. Daarnaast zijn er stappen en vaardigheden nodig om dit beleid vorm te geven in de praktijk. Op deze werkkaart vindt men houvast om beleid te formuleren en antwoord te vinden op de vertaling van naastenbeleid naar de praktijk.

Casussen

- **Naasten (casus): Ik durf niets meer aan te raken**
Een concrete casus uit de praktijk stelt je voor een aantal dilemma's. Welke behandelkeuzes maak je en welke vervolgstappen neem je als de casus zich verder ontwikkelt? Met de casuskaart ontdek je welke informatie je in de zorgstandaard kan vinden.
- **Naasten (casus): Je bent wat je eet**
Een concrete casus uit de praktijk stelt je voor een aantal dilemma's. Welke behandelkeuzes maak je en welke vervolgstappen neem je als de casus zich verder ontwikkelt? Met de casuskaart ontdek je welke informatie je in de zorgstandaard kan vinden.
- **Naasten (casus): Sinds ik die pillen slik, zijn mijn benen zo onrustig**
Een concrete casus uit de praktijk stelt je voor een aantal dilemma's. Welke behandelkeuzes maak je en welke vervolgstappen neem je als de casus zich verder ontwikkelt? Met de casuskaart ontdek je welke informatie je in de zorgstandaard kan vinden.

Naasten

vorm te geven in de praktijk. Op deze werkkartaat vindt men houvast om beleid te formuleren en antwoord te vinden op de vertaling van naastenbeleid naar de praktijk.

Naasten: werkkartaat Triadisch werken

In de zorgstandaard Naasten staan het ondersteunen van naasten en de samenwerking tussen patiënt, zijn naasten en de hulpverleners centraal. Deze werkkartaat geeft toelichting op het proces van samenwerken met de naasten, het triadisch werken. Wat houdt het in en hoe krijgt triadisch werken vorm?

Naasten: werkkartaat Patiënt houdt naaste af

De meeste patiënten werken graag samen met hun naaste(n) aan herstel. Voor sommige patiënten zijn er echter redenen waarom ze dit niet willen. Bijvoorbeeld als ze vinden dat hun naasten geen begrip tonen voor hun situatie. Hoewel deze patiënten de boodschap onderschrijven dat je in een sociale context leeft, staan ze ambivalent tegenover de zorgstandaard Naasten. Op deze werkkartaat wordt geschetst hoe je om kunt gaan met ambivalente gevoelens.

Naasten: Infographic Gespreksondersteuning voor het betrekken van naasten

Deze infographic ondersteunt het gesprek met naasten en laat zien welke onderwerpen aan bod kunnen komen. Denk aan evenwicht tussen draagkracht en draaglast, de verschillende fasen van herstel, maar ook aan het afstemmen van verwachtingen.

Naasten: infographic Verschillende rollen van naasten

Directe naasten zijn vaak een vader, moeder, broer, zus, partner, of goede vriend. Kern van de primaire rol van naasten is het delen van lief en leed. Het gaat hier om een wederkerige relatie waarin men geeft en neemt: naasten bieden elkaar zowel praktische als emotionele steun op het moment dat de ander het nodig heeft. Daarnaast kan de naaste een rol vervullen als informatiebron, co-begeleider, mantelzorger en zorgvrager. Als professionals is het goed te weten welke rollen de naaste vervuld.

Naasten: infographic Handvatten voor naasten

Infographic over waar en bij wie je als naaste terecht kan. Deze infographic kan lokaal / regionaal worden in / aangevuld.

1. Een praktische handreiking voor professionals

↓ Een praktische handreiking voor professionals

Suïcidaal gedrag: Samenwerken met naasten bij suïciditeit – als professional sta je er niet alleen voor.
Samenwerken met naasten tusscht kans! Het kan je helpen de behandeling te versnellen en geeft je patiënt toekomstperspectief. Maar wie zijn die naasten? Hoe werk je met hen samen en wat houdt die samenwerking precies in? En wat doe je als een patiënt niet wil samenwerken? In deze handreiking vind je antwoorden en handvatten.

↓ Ondersteunen van naasten/mantelzorgers, een gevoelige verantwoordelijkheid van de ggz en het sociale domein

Naasten: Samenwerking sociaal domein & ggz
Een werkkartaat om de professionals uit de ggz en het sociale domein moed te geven in elkaar werk met de expliciete uitnodiging om lokaal of regionaal de samenwerking rondom de naasten/mantelzorgers op te starten.

Video's & webinars

Naasten: webinar over over het betrekken van naasten bij de zorg en het herstel van de patiënt
07:30

Handige links

↓ Test jezelf

[Interactieve casus: Je bent wat je eet?](#)

[Bibliotheek met vragenlijsten](#)

Hier vind je voor jouw patiënt en het behandelteam de juiste vragenlijst voor evalueren in de behandeling.

[Online Evaluatieondersteuning](#)

Om evalueren in de behandeling te ondersteunen kun je samen met je patiënt de online Evaluatieondersteuning invullen. Daarna volgt het evaluatieplan, advies voor passende vragenlijsten en tips voor het

Over de vakgroep naasten en informele steun, interview met Irma Steltenpool, Querinet maart 2024

Vakgroep Naasten en informele steun

Teammanager Irma Steltenpool is voorzitter van de vakgroep Naasten en informele steun. Zij vindt het leuk en waardevol om kennis en expertise te delen met bevlogen mensen. En ze heeft nog veel meer argumenten voor haar stelling dat deze vakgroep voor HVO-Querido van groot belang is.

'Vakgroep Naasten en informele steun, ik geef het toe, de naam bekt niet echt lekker,' aldus Irma Steltenpool. 'Als iemand iets beters en pakkends weet, heel graag. In de Krachtmethodiek heet het leefgebied sociale relaties en naasten. Het was de bedoeling om de vakgroep dezelfde naam te geven, alleen werd dan nog langer, vandaar. Het gaat dus om het betrekken van mensen uit het netwerk en de directe leefomgeving van cliënten. Ik vind het een heel mooi thema. Het is een manier van werken waarmee nog zoveel is te winnen voor onze cliënten.'

Kwaliteit

De vakgroepen borgen en ontwikkelen zorginhoudelijke thema's ter ondersteuning van het werk van begeleiders in de zorgteams. Door de vakgroepen verbeteren we de vindbaarheid en het gebruik van vakkennis. Hiermee dragen we bij aan de kwaliteit van zorg. Tevens halen we als vakgroep kennis van buiten naar binnen om de expertise over ons specialisme verder te ontwikkelen.

Uit de praktijk

Bij Samen Sterk Wonen is het samenwerken met naasten in de begeleiding en het wonen zelfs een vereiste. Triadisch werken heet dat. Zelf was ik tot 1 januari dit jaar teammanager bij Samen Sterk Wonen West. Die afdeling hebben we zelf van de grond af opgebouwd, daar lag geen draaiboek voor klaar. Medewerkers hebben in de praktijk uitgevonden hoe je dat doet met elkaar. De teams zijn het gewoon gaan doen, ze zijn gaan leren, samen met cliënten en naasten. Gaandeweg hebben ze ook trainingen gevolgd in triadisch werken, deelgenomen aan onderzoeken en gekeken bij externe partners om meer expertise op te doen.

Intern hebben we daarbij veel gehad aan het Onderzoeksbureau en de naastenadviseur. Het is leuk en boeiend om zelf een werkwijze uit te vinden, ook al is dat niet altijd even makkelijk. Daar en in mijn jongvolwassenenteams zie ik in de praktijk wat de betrokkenheid van naasten doet met cliënten en hoe het bijdraagt aan hun herstel. Daardoor is mijn bevlogenheid nog verder gegroeid.

Samenhang

Er gebeurt al jarenlang van alles bij HVO-Querido op het gebied van het betrekken van naasten bij de begeleiding van cliënten, maar de samenhang ontbrak. Dat is een van de redenen om hier een vakgroep voor op te richten. Kennis, vaardigheden en een gezonde dosis nieuwsgierigheid op één plek bij elkaar brengen zodat we overzicht krijgen. Niet alleen

een overzicht van wat er allemaal gebeurt, maar ook een helder beeld van wat goed werkt, wat minder gaat en wat er nog moet gebeuren. Met zo'n samenhang is al veel gewonnen.

Vasthouden

Een ander groot voordeel van de vakgroep is dat je kennis borgt. In het verleden hebben we te vaak gezien dat expertise op bepaalde onderwerpen bij een enkele collega lag. Als die vertrekt, is ook je kennis verdwenen. Dat is echt zonde. Als vakgroep ben je met een hele groep, dat is veel minder kwetsbaar.

Onderzoek

In 2023 zijn er twee onderzoeken afgerond naar het werken met naasten bij HVO-Querido en is er een [tussenrapportage](#) verschenen van een lopend onderzoek naar netwerkondersteuning. De overkoepelende conclusie is dat er steeds meer aandacht is voor het werken met naasten, maar dat veel begeleiders in de praktijk nog veel handelingsverlegenheid ervaren. De uitkomsten van de verschillende onderzoeken zijn of worden besproken in de vakgroep Naasten en informele steun. De uitkomsten daarvan nemen we mee bij het ontwikkelen van beleid en deskundigheidsbevordering.

Visie

Als vakgroep hebben we momenteel de wind mee, om het zo te zeggen. Naasten betrekken was een paar jaar geleden nog iets bijzonders, een paar teams deden dat. Nu zijn we er van overtuigd dat de samenwerking met naasten bijdraagt aan het herstel van cliënten en is het onderdeel van de visie van HVO-Querido. Daarmee raakt het alle begeleiders en bijna alle teams.

Naasten weten heel veel van de cliënt, ze hebben vaak al veel meegemaakt samen. Naasten kunnen je inzicht als begeleider enorm vergroten. Dus waarom zouden we niet samenwerken? Het vraagt tijd en ruimte om het contact aan te gaan en de samenwerking op te bouwen, maar dat is een investering die loont.

Naast dat we zelf de meerwaarde zien en ervaren, wordt ook vanuit de landelijke politiek en de gemeente van ons verwacht dat we mensen uit het netwerk en directe omgeving, waaronder dus naasten, betrekken.

Inspireren

Wij willen dat medewerkers onze vakgroep makkelijk vinden en benaderen. Zonder drempel. Zij kunnen een beroep op ons doen om samen stap voor stap netwerken te versterken. Wij willen informeren en mensen inspireren door mee te denken en successen te delen. We kunnen ook helpen bij casussen. We merken dat collega's soms handelingsverlegen zijn als het gaat om naasten. Ze schermen dan bijvoorbeeld met privacy en roepen dat de cliënt het niet wil. Als vakgroep willen we collega's graag laten zien hoe het ook kan. Dat je in het contact met naasten niet automatisch hoeft te vertrekken vanuit de AVG, bijvoorbeeld. Daar reiken wij *tools* en handvatten voor aan.

Samenhang

Veel dingen zijn er al en doen we al, ook al noemen we het soms anders. De vakgroep heeft het overzicht en bewaart de samenhang. Hé, dit missen we! Waar kunnen we dat halen? Het is ook gewoon leuk om je expertise te delen met bevlogen mensen, om je samen vol energie in te zetten voor een onderwerp dat je na aan het hart ligt. En om samen te werken met zoveel verschillende disciplines, dat creëert verbinding.

Lerend

We kennen het woord vakgroep vooral van de universiteit. Dat is niet voor niks, je moet bij ons echt supergeleerd zijn om mee te doen, haha! Nee hoor, wij kijken naar praktijk-, ervarings- en wetenschappelijke kennis. Wij zijn dus niet vies van theoretische kennis, maar we zijn meer een lerende dan een geleerde vakgroep. Ook al hebben we inmiddels flink wat vakkennis.

Ik nodig collega's van harte uit om zich bij ons aan te sluiten. Het belangrijkste is dat je affiniteit hebt met het onderwerp samenwerken met naasten en dat je kennis wilt delen en laten groeien. We zoeken met name nog leden uit de 24-uursvoorzieningen, de ambulante teams voor volwassenen de beschermende woonvormen.

Uitdagingen

Ik zie twee grote uitdagingen de komende tijd voor de vakgroep Naasten en informele steun. De eerste is de beweging van richtlijn naar beleid. We hebben nu alleen de kaderbrief en de [Richtlijn Samen met Naasten](#). Daar staat veel goeds in, maar het is naar onze zin te mager. Wij maken ons dan ook hard om deze richtlijn te vervangen door helder beleid in samenhang met de andere onderdelen uit de Krachtmethodiek. We willen daar interne partners bij betrekken om tot een gedegen implementatie en borging te komen. Daar zijn inmiddels al de nodige stappen in gemaakt en daar blijven we ons de komende periode verder op focussen.

Luisteren

De tweede uitdaging is hoe wij ons als vakgroep en thema positioneren in de veelheid aan dingen die ook om aandacht vragen van begeleiders. Wij denken dat onder meer te doen door goed naar collega's te luisteren, voortdurend in gesprek te gaan er ervoor te zorgen dat we blijven aansluiten bij de vraag. Medewerkers moeten het gevoel hebben dat ze bij ons terecht kunnen. Dat ze inzien: hé, het helpt mij!

Daarnaast bieden we ook actief een en ander aan. Zoals de mogelijkheid tot casuïstiekbespreking, bijeenkomsten met zorgcoördinatoren en aandachtfunctionarissen naastenbeleid. De vakgroep is geen doel op zichzelf. Wij dragen bij aan de kwaliteit van zorg.'

Symposium

Op 4 april a.s. organiseren de vakgroep Naasten en informele steun van HVO-Querido, de onderzoeksgroep Social Network First en de naastenadviseur van HVO-Querido het symposium [Samenwerken met naasten. Hoe? Zo!](#)

De lerende organisatie

De vakgroepen als belangrijkste bron van zorginhoudelijke kennis passen binnen 'De lerende organisatie', een van de vier strategische thema's uit ['Samen verder', meerjarenbeleidsplan 2022-2025](#). Met dit thema willen we bereiken dat medewerkers in staat zijn hun expertise en vaardigheden te laten aansluiten op de hulpvraag van onze cliënten.

Het kan, samenwerken met naasten

Tags: [familie en naasten](#) | [samen sterk wonen](#)

02 april, 2024

Henk-Willem Klaassen (1959) is naastenadviseur en trainer bij HVO-Querido. Op 4 april besluit hij na ruim vierenhalf jaar zijn loopbaan bij onze organisatie met het symposium Samenwerken met naasten. Hoe? Zo! op de Hogeschool van Amsterdam.

Voordat Henk-Willem bij HVO-Querido kwam werken, was hij heel veel jaren sociaalpsychiatrisch verpleegkundige bij diverse grote en kleine organisaties. Daarnaast was hij bestuurslid bij Ypsilon en is hij auteur van talloze publicaties op het gebied van naastenbeleid. Hij is in totaal 47 jaar lang hulpverlener geweest.

Wanneer ben je met het thema naasten begonnen?

In mijn jeugd in Harderwijk ligt de oorsprong daarvan. Net als zo'n tachtig procent van de hulpverleners zijn het eigen ervaringen die onbedoeld tot mijn keuze voor dit vak hebben geleid. In mijn geval was het de psychiatrische kwetsbaarheid van mijn vader. Ik zeg dat nu zo makkelijk, maar als zevenjarige was dat een groot raadsel, een taboe met schaamte omgeven. Het gaf veel spanning in ons gezin. Op mijn zeventiende werd een ander familielid opgenomen met een ibs. Daar werd ook niet over gesproken. Pas veel later realiseerde ik me wat dit heeft betekend voor mijn leven en heb ik die ervaringen kunnen gebruiken in mijn werk.

Als preventiemedewerker bij Riagg Zaanstreek Waterland kwam ik voor het eerst op een andere manier in contact met familieleden. Daar kreeg ik de tijd om contact te maken. Daarna, als spv bij verschillende FACT-teams, ging ik steeds meer met naasten samenwerken en kreeg ik werkelijk het idee dat het effect had, op de cliënt, de naasten en op mij.

Wat fascineert je zo aan het betrekken van naasten bij de zorg?

Betrekken is hier echt een verkeerd woord, dat moet je nooit zo zeggen. Dan beschouw je jezelf als hulpverlener ten onrechte als het middelpunt. Het is andersom. Naasten betrekken tijdelijk hulpverlening bij de zorg voor hun dierbare. Je kunt daarom beter spreken van samenwerken met naasten. Dat is net zoiets als de term eigen kracht, die je te pas en te onpas hoort. Het gaat om samen kracht, want niemand kan zonder de ander, zonder geliefden. Hoe haalt de zorg het in zijn hoofd om naasten buiten de deur te zetten? Wij zijn toch God niet? Kijk naar de mens in zijn hele context. Wie is de mens achter de bewoner? Wat is het verhaal?

Henk-Willem Klaassen, pleitbezorger van het samenwerken met naasten
Waar zit volgens jou de winst van het samenwerken met naasten?

Het is humaan en het is de enige manier. Stel, jouw dochter krijgt suikerziekte. Dan kom je bij de arts en die zegt, nee, ik wil alleen uw dochter spreken. Privacy, weet u wel. Je mag niets, je moet zelf maar uitzoeken hoe je daarmee omgaat. Je belt een paar keer, dus er komt een aantekening bij jouw naam van overbezorgd of opdringerig. Dat klinkt als een karikatuur, maar dat is helaas hoe we in de psychiatrie nog maar al vaak omgaan met naasten.

Terwijl naasten bijvoorbeeld veel eerder en beter signaleren dan professionals. Daarom moet je in goede tijden investeren in het contact met naasten, dan kun je er ook in slechte tijden je voordeel mee doen. Vraag aan een willekeurige bewoner in de psychiatrie hoeveel hulpverleners hij heeft gehad en ik denk dat dit er makkelijk 43 zullen zijn. Dat geeft aan hoe vluchtig het contact van bewoners met professionals is in tegenstelling tot het doorgaans duurzame contact met naasten.

Zie je ook valkuilen?

De grootste valkuil is dat HVO-Querido en andere GGZ-instellingen wel zeggen dat ze naasten heel belangrijk vinden en daar beleidsstukken over schrijven, dat heb ik ook gedaan, maar dat de hulpverleners er in de praktijk niet aan toekomen. Omdat er geen tijd en ruimte voor is, omdat ze ook zoveel andere dingen moeten doen, omdat ze niet goed weten hoe, omdat het nog niet in de cultuur van de teams zit of om wat voor reden dan ook. Daarbij moet je ook bedenken dat nieuwe medewerkers het steeds opnieuw moeten leren, het is een continu proces.

Soms zou ik willen dat alle naasten samen een klacht zouden indienen.

Naastenbeleid, het staat er wel, maar jullie doen het niet. Het heeft geen prioriteit, het gebeurt op vrijwillige basis.

In de jaren zestig en zeventig was de moeder de schuldige in de psychiatrie, die hadden iets verkeerd gedaan in de opvoeding. Verschrikkelijk, om de moeder als schuldige aan te wijzen! Het begrip mantelzorg, in de jaren zeventig door professor Hattinga-Verschure gelanceerd, is in de GGZ nooit goed geland. Misschien dat het daarom zo'n ondergeschoven kindje is.

Waarom komt samenwerken met naasten soms moeilijk van de grond?

Wat zouden we nog meer moeten doen?

Arie Querido zou zich omdraaien in zijn graf als hij zou zien hoe weinig wij ons bekommeren om de sociale context van onze bewoners. En naasten zijn een belangrijk, zo niet het belangrijkste, deel van die context. Arie Querido ging naar klinieken in Apeldoorn en Raalte en Oegstgeest en Castricum om van al die mensen zelf te horen wat er aan de hand was. Waarom zit je hier? Wat is je verhaal? Wie heb je om je heen? Wat heb je nodig? En hij heeft heel veel mensen mee terug genomen naar Amsterdam. Alleen in jezelf, daar moet je niet zijn, wist Querido. De mens is waarlijk mens in relatie tot anderen. Dat is herstelgerichte zorg. Ik zou willen dat we die lijn voortzetten.

Ik ga met trots maar ook met zorgen weg. Mijn rol wordt overgenomen door de vakgroep Naasten en informele steun. Stuk voor stuk geweldig gemotiveerde medewerkers, maar ze krijgen daar bijna geen uren voor. Ik betwijfel of een vakgroep voldoende is.

Wat beschouw je als je grootste prestatie?

In 2010 heb ik de [Kitty Verbeekprijs](#) gewonnen, dat is een belangrijk blijk van waardering, daar ben ik trots op. Je krijgt hem op persoonlijke titel, los van de organisatie of instelling waar je werkt. Dat heeft me bevestigd in mijn houding om voor de missie te gaan. Samenwerken met naasten, dat behoort tot de big five in de psychiatrie. Sommige daarvan verweef ik in mijn trainingen, maar de grootste missie is: samenwerken met naasten, dat is humaan en werkt!

Bij HVO-Querido ben ik trots op de [Samen Sterk Wonen West](#), dat is op het gebied van samenwerken met naasten echt het neusje van de zalm. Daarnaast zijn enkele ambulante teams voor jongvolwassenen enorm naasten*mind* geworden, echt van nul tot 70 procent.

Als ik dan iemand als een voorbeeld mag noemen waar ik trots op ben, en dan weet ik dat ik velen tekort doe, dan is het Denise Kraakman noemen. Zij is persoonlijk begeleider bij een jongerenteam van HVO-Querido. Ze kwam bij mij om een casus te bespreken. Wat moet ik toch met die moeder van een bewoner? Ik heb laten zien dat die moeder vooral bezorgd was en haar wat praktische vaardigheden aangeleerd. Zij is in no time van nul tot honderd procent naasten*proof* geworden, echt een natuurtalent.

Je gaat weg met een knal, met een symposium. Wat verwacht je daarvan?

Met het symposium wil ik het gevoel overdragen dat het kan. Samenwerken met naasten is helemaal niet ingewikkeld, het is geen utopie, het kan gewoon. Daar sta ik voor tweehonderd procent achter. Verder hoop ik dat het een leuke middag wordt en dat we mooie positieve verhalen horen uit de praktijk. Een mooi voorbeeld daarvan vind ik het verhaal van Roy, van wie een filmpje op de [website](#) van HVO-Querido staat. Dat laat zien dat iemand meer is dan cliënt, dus ook broer, kind, vader of opa. Roy werd aan het eind van zijn leven weer stevig vastgepakt door zijn familie. Zo is er altijd hoop.

Ik hoop dat de bezoekers van het symposium naar huis gaan met een gevoel van *yes, we can* en niet met de twijfel van ja, maar...

Wat ga je nu doen?

In mijn boek [Bondgenoten](#) geef ik al veel praktische tips en handvatten hoe familie en hulpverleners kunnen samenwerken. [Het komt in de beste families voor](#) van de Vlaamse Griet Frère is trouwens ook een goed boek. Ik ga nog tenminste twee boeken over dit onderwerp schrijven. Eentje over triadisch werken en eentje meer in stripvorm. Verder houd ik me bezig met de GGZ Standaarden, doe ik dingen voor het

Trimbos-instituut en geef ik gastcolleges aan de hogescholen van Utrecht en Amsterdam.

Het allerliefste geef ik trainingen aan teams, via mijn eigen bedrijf www.naastenbetrokken.nl, samen met Inge en Ankie van www.naasteninzicht.nl. Wij krijgen elke keer terug in trainingen dat ons gezamenlijke aanbod magie oplevert.

Folder voor trainingen Henk-Willem Klaassen ism Ankie van der Dussen en Inge van Marle

Basistraining voor hulpverleners

Kennismaken en oefenen met de basisprincipes:

- Bewustwording: iedereen is naaste
- In gesprek met de cliënt; wat is zijn achtergrond, is er ruis?
- In gesprek met de naaste. Welke ondersteuningsmogelijkheden zijn er?
- De Generieke Module Naasten en jullie naastenbeleid.
- Oefenen: communicatie verbeteren tussen cliënt en naaste.

De meerwaarde van deze training:

- Meer oog voor het perspectief van naasten.
- Een beter beeld van de mens achter de cliënt.
- Je voelt je vrijer om met naasten samen te werken.
- Werkvormen en tips over het belang van samenwerken.
- Privacy, regie en samenwerken kunnen wél samengaan.

Tijdens de training is een naaste aanwezig.

Het triadische gesprek

Hulpverleners oefenen met het triadische gesprek

- Grote én subtiele uitgangspunten worden belicht.
- Oefenen met alle zorgstappen uit het zorgproces.

De meerwaarde van deze training:

- Door triadisch werken te oefenen worden gesprekken constructiever en vanzelfsprekend
- Cliënten en naasten voorbereiden op situatie na behandeling
- Meer kans op een doorlopende lijn, ook tijdens wachttijden.

Tijdens de oefeningen is een naaste aanwezig.

Training voor naasten van iemand met psychische kwetsbaarheid

Naasten hebben hun eigen emotionele - en herstelproces. Wat zij nodig hebben zijn:

- Vaardigheden om zich in een moeilijke periode van hun leven staande te houden
- Handvatten om op een andere manier te leren omgaan met hun dierbare.

Deze training, ontwikkeld door het Trimbos-instituut, geeft naasten handvatten en inzicht.

Thema's zijn:

- Het herstelproces van de naaste
- Zo goed mogelijk aansluiten bij je dierbare
- Leren om in een triade te werken.

Vervolgtraining Train de trainer

Vervolgtraining op de Basistraining en de training rondom **triadisch werken**. Na deze train de trainer kun jij als hulpverlener beide trainingen aan jouw collega's geven.

Je hebt hiermee een extra tool in handen om het herstelproces van cliënten te verbeteren. Hierbij kun je naasten absoluut niet buitensluiten!

Advies: onderzoek vooraf welke visie jouw organisatie over naastenbeleid heeft. Zodat de training een aanvulling is op stappen die de organisatie al heeft gezet.

Een betekenisvolle triade? Daarvoor hebben naasten vaardigheden nodig.	Wachttijsten? Je kunt ook samenwerken met naasten.
Samenwerken levert veel op: minder opnames & minder ambulante hulp!	Is naastenbeleid echt geïmplementeerd? Of heb je ondersteuning nodig?
Hoeveel hulpverleners heeft uw client inmiddels nu gehad? Denk eens aan die altijd aanwezige naaste, die misschien alleen handvatten nodig heeft?	

REACTIES VAN DEELNEMERS

"Fijn, die praktische handvatten over hoe ik met naasten kan samenwerken."

"Voorheen vroeg ik alleen of ik moeder kon betrekken (hij zei nee). Nu kan ik het nut van triadisch werken uitleggen."

"De aanwezige naaste gaf me inzicht. Ik stelde haar vragen die ik nooit durfde te stellen"

"We kregen inzicht over de ruis die er tussen cliënt en naasten kan zijn."

"Met de praktische hulpmiddelen kon ik meteen aan de slag."

De trainingen worden verzorgd door:

Naast & betrokken en Naasten in zicht

- Henk-Willem Klaassen, naastenexpert, ervaringsdeskundige, spv en trainer van Naastenbetrokken.
- Inge van Marle en Ankie van der Dussen, ervaringsdeskundige naasten van Naasteninzicht.

Afzonderlijk en gezamenlijk verzorgen zij succesvolle trainingen aan teams, hulpverleners van MO-BW's en tweedelijns ggz-instellingen. Alle drie zijn bovendien sprekers voor AKWA GGZ Standaarden (Generieke Module Naasten en Generieke Module Herstelondersteuning).

Samenwerken met naasten (GGZ) Praktische trainingen

Door Naast & betrokken en Naasten in zicht

Meer weten?

Vraag een gratis adviesgesprek aan via info@naasteninzicht.nl of henk-willem@naastebetrokken.nl

Zie ook: www.naasteninzicht.nl en www.naastebetrokken.nl

Als GGZ-professional/ wil je het naastenbeleid van je organisatie uitvoeren.

Maar hoe geef je dat beleid handen en voeten? Hoe doe je dat, **samenwerken met naasten**?

Door **nieuwe inzichten** te krijgen en (veel) te oefenen.